

'Diyarbakır'ın Kalbi'nde 1800 Yıllık Kalorifer Sistemi Bulundu

"Diyarbakır'ın kalbi" olarak nitelendirilen tarihi Sur ilçesindeki Amida Höyük'teki arkeolojik kazı çalışmalarında, 1800 yıllık olduğu değerlendirilen su kanalları ve kalorifer sistemi bulundu. - 11.10.2020

Hurri-Mitanniler, Urartular, Persler, Romalılar, Emeviler, Abbasiler, Mervaniler, Selçuklular ve Artukluların da aralarında yer aldığı birçok medeniyete ev sahipliği yapan Amida Höyük'te, Kültür ve Turizm Bakanlığınca, Dicle Üniversitesi (DÜ) Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İrfan Yıldız başkanlığında yürütülen kazı çalışmaları devam ediyor.

Ünlü İslam alimi El Cezeri'nin bilimsel çalışmalarını yürüttüğü alanda 12 kişilik daimi ve 10 kişilik gönüllü ekiple sürdürülen kazıda, 1800 yıllık olduğu değerlendirilen su kanalları ve kalorifer sistemi tespit edildi.

Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. İrfan Yıldız, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Amida Höyük'ün hem Diyarbakır hem de Mezopotamya'nın kalbi olduğunu söyledi.

"Amida Höyük" denildiği zaman Diyarbakır'ın en önemli yerleşim yerinin akıllara geldiğini ifade eden Yıldız, höyüğün hem şehrin hem de bölgenin yönetildiği bir yer olduğunu belirtti.

Kültür ve Turizm Bakanlığının kararıyla 2018 yılında kazı çalışmalarına başladıklarını belirten Yıldız, bu yıl Türk Tarih Kurumunun verdiği proje desteğiyle bölgenin 12 ay kesintisiz devam edecek kazı grubuna dahil edildiğini aktardı.

Prof. Dr. Yıldız, kazı çalışmalarında çok güzel verilerin ortaya çıktığına işaret ederek "Öncelikle 2018 yılında Diyarbakır'da hep efsanelerde anlatılan gizli tünel ve kaçış tüneli dediğimiz tüneli tespit ettik. 2019 yılında bu tüneli kazı çalışmalarını yapıp askıya aldık. 2019 yılındaki çalışmalarda Evliya Çelebi'nin anlatarak bitiremediği meşhur divanhane

ortaya çıkartıldı. Akabinde kabul salonu ortaya çıkartıldı.” dedi.

“O dönemin kalorifer sistemi diyebiliriz”

Yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınından dolayı az kişiyle çalıştıklarını anlatan Yıldız, bu yılki çalışmalarda özellikle divanhanenin doğu tarafında bulunan amada güzel verilerin ortaya çıktığını kaydetti.

“Normalde Diyarbakır Amida Höyük içerisindeki gizli tünel hem kaçış tnelidir hem de su kaynağına açılan tneldir. İçkale su kaynağı, Romalılar döneminde künklerle (pişmiş toprak veya betondan imal edilen dairesel kesitli su borusu) tünelin içerisine alınmış. İşte o tünelin içerisindeki su hem Romalılar döneminde hem de daha sonra El Cezeri'nin geliştirdiğı sistemle yukarı atılmış.” diyen Yıldız, yukarı atılan suyun havuza gidişini ve mekanlara dağıtımını sağlayan, Romalılar döneminde Milattan Sonra 200 yıllarında yapılan taş kanalların tespit edildiğini belirtti.

Yıldız, 1961-1962 yıllarında yapılan kazılarda hamam ortaya çıkartıldığını belirterek sözlerini şöyle sürdürdü:

“İşte o hamamdaki sıcak su ile mekanların ısıtıldığına dair kanallar ortaya ıktı. Isı kaybını engellemek için bu sıcak su kanallarının kenarlarında tuğlalar kullanılmıştır. Diğer yerlere baktığımız zaman hamamdaki bu sıcak su prenk (ağaç ya da topraktan yapılmış su borusu) dediğimiz pişmiş toprak borularla mekanlara dağıtılırken Romalılar burada farklı bir düzeni uygulamışlar. Direkt kanallar vasıtasıyla mekanlara dağıtmışlar. Bu çıkan sistem için o dönemin kalorifer sistemi diyebiliriz. Bölgede şimdiye kadar tespit edilen en erken tarihli ısıtma sistemidir.”

Kazıldıka tarih çıkıyor

Artuklu sarayının Roma sarayının üzerine inşa edildiğini belirten Yıldız, Artuklu döneminde sarayın mekanlarının kalker taşıyla döşendiğini, Roma döneminde ise tuğla ile zeminin döşendiğini ifade etti.

Yıldız, “Tespit ettiğimiz hem ısıtma sistemi hem de temiz su kanalı tahminen 1800 yıllık. Günümüzden 1800 yıl önce Romalıların o günkü adıyla Amida olan Diyarbakır'a ve bölgeye hakim olunca hem bu sarayı hem de bu sistemi yaptıklarını düşünüyoruz.” diye konuştu.

Bölgenin Romalılar döneminde Mezopotamya, İslami dönemde ise Diyarbakır adıyla anıldığını anlatan Yıldız, Amida şehrinin bu eyaletin yönetim merkezi olduğunu, tüm bölgenin buradan yönetildiğini ifade etti.

Yıldız, kazı çalışmaları devam ettikçe tarihin ortaya çıktığına işaret ederek şöyle devam etti:

“Hem Mezopotamya bölgesi hem de daha sonraki adıyla Diyarbakır bölgesi, kurulduğu günden günümüze kesintisiz olarak yerleşimin devam ettiği dünyadaki ender kentlerden biri. Amida Höyük, günümüzden 8 bin yıl önce yönetim merkezi olarak kurulan ve kesintisiz olarak günümüze kadar yönetim merkezinin devam ettiği yerdir. Burası kazıldıkça çok daha yeni verilerin, hem Diyarbakır'ın hem de bölgenin tarihini değiştirecek verilerin ortaya çıkacağını düşünüyoruz.”

Kazılar bittikten sonra Amida Höyük ve Artuklu Sarayı'nın, Diyarbakır'ın ve bölgenin önemli turizm merkezlerden biri olacağını belirten Yıldız, buranın aynı zamanda İçkale bölgesini izlemek için bir seyir terası konumunda olacağını söyledi.

Prof. Dr. Yıldız, kazı çalışmalarına destek veren Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, Türk Tarih Kurumu Başkanlığı, Diyarbakır Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, İş-Kur İl Müdürlüğü ve Sur Kaymakamlığına teşekkür ederek verilen desteklerin artması halinde kazıların beklenen tarihten daha erken bitmesinin sağlanacağını sözlerine ekledi.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA